

0, terwijl de Overheid
miljoenen jaarlijks aan
s. Dit enorme verschil
verklaard worden, dat
Overheid tijdens de
astig-pennings veel
antactementen bij-
geestelijke kantoren
Maar daartegenover
ragen uit de belas-
niet eenvoudig een
zoals vroeger is aan-
ten van het vele goed,
d in tijd van nood was

onzen weg, om over
veel de Kerken strikt
k zouden hebben, uit-
geloovent, dat het zelf
valen hier tot een
surige berekening te
l de eenige juiste op-
at de Regeering geen
ellen, hoeveel waarde
pastorie en kerken-
ben; dat zij evenmin
ent de som, die uit
ren in 1808 naar de
pracht; maar dat zij
17de Grondwet en
n erkent op de som,
chillende gezindheden
beter, dat de Overheid
lets te veel doet, dan
van spoliatie op zich

is, of wanneer de Re-
apitaaluitkering over-
rechtvaardig zou wezen,
Gereformeerde Kerken
deze geen predikants-
den Staat ontvangen
reel, heeft Jhr. Beelaerts
in bekende nota ge-
heid bij de kapitaal-
Gereformeerde Kerken
zien deze Kerken her-
erklaard geen subsidie
len ontvangen.
komt, is dit standpunt
eloovent dan ook niet,
ich op dit standpunt

Kerken hebben zeker
die te vragen volgens
omdat deze subsidie
worden als staatsbij-
dienst der Kerk. En
subsidie hebben onze
bewaren. Ze achten
Kerk om zelf voor haar
en zien in elke finan-
d van den Staat een
de vrijheid en zelfstan-

meerde Kerken hebben
opgegeven, dat zij de
waren van de aloude
in ons vaderland,
van de tractementen
in Artikel 171 naar
Gereformeerde gezind-
naren en deze uitbeta-
torische rechten van de
e Kerken, dan spreekt
onze Kerken minstens
n op deze tractemen-
lijke gemeenten der
at de Overheid deze
uden heeft aan de
en, die met de Syno-
roken hebben, is een
aan gedaan. Artikel
leze tractementen niet
afdeelingen van het
otschap, maar aan de
en, d. w. z. aan de
n, die door den band
emeenschappelijke be-
aren. En tot deze Ge-
heid, wel te onder-
vormde Kerk, behoo-
eerde Kerken met
cht als de plaatselijke
e Synodale organisatie

alstheid als we ons
tegen staatssubsidie
p grond van alinea 6
lat we tegen zulk een
e Kerk zeer ernstige
n hebben, komen we
er Kerken op, nu de
alutkeering wij over-
de financiële verplich-
den ophouden. Wij
en van de aloude Ge-
in ons vaderland en wij
at ook ons wettig toe-
e we zeer goed, dat de
krechtelijke geding tus-
Kerk en ons moeilijk
het gaat niet aan, ook
e Regeering, dat aan
en Kerkjes, die
ten, en kapitaal zou
dat de Gereformeerde
e Hervormde en de
sterkt in zielenaan-
vorden uitgekeerd.

Dr. H. H. K.

Spaarnestad met mooie natuur rondom, en
die zelf op een rijke historie zich beroemen
kan, was het velen bijzondere behoefte mede
op te gaan. Niet in uitbundige feestvreugde
zoeken we ons te uiten, maar dat het oog
van ons Geref. volk toch ook niet gesloten
is voor de teekenen van Gods trouw in de
instandhouding en den gestadigen groei der
Hoogeschool ons geschenken, kwam in
menigen danktoot uit.

Onverkoeld bleef voor onze stichting de
geestdrift uit vele oorden des lands. Er
heerschte een opgewekte en bemoedigende
geest, vervuld van dankbaarheid voor de
zegeningen door de Vrije Universiteit aan
ons land en ver daar buiten gebracht, voor
haar arbeid op wetenschappelijk gebied, voor
haar weer tot erkenning brengen van de
Geref. beginselen, en met bijzondere liefde
leefde de gedachtenis voort aan de mannen
die voor de grootsche zaak zich gaven, die
den moed bestaen hebben om onze Geref.
Hoogeschool te stichten.

Deze ontboezeming zij den verslaggever
der jaarlijkse samenkomst vergund, wiens
taak voor dit nummer zich beperken moest
tot enkele mededeelingen van de

Wetenschappelijke samenkomst,
die op Woensdag 30 Juni in de bovenzaal
van het café de Kroon op de Grootte Markt
te Haarlem werd gehouden en gewijd was
aan de bespreking van een tweetal vraag-
stukken op juridisch en kerkelijk gebied.

In de morgenvergadering werd behandeld
de studie van Prof. Mr. Anne A. Anema
over de *Relativistische rechtsleer*.

Van deze rechtsleer, die de rechtsweten-
schap niet meer beschouwt als de weten-
schap van het recht, maar buiten het recht
liggende maatschappelijke toestanden en
over de vraag van recht of onrecht, wordt
opgemerkt, dat zij een onderdeel vormt van
een algemeen modern verschijnsel in onzen
tijd: de onderminning van de rechtsidee, en
dat in haar de reactie uitkomt tegen het
dwepen in een voorafgaande periode met de
rechtsidee, inzonderheid de door overdevren-
liefde voor het z.g. parlementaire stelsel,
dat voor velen de belichaming was van de
triomf van het recht over de macht, een
stevens dat ten onzent zijn theoretisch stelsel
vond in de werken van den Leidischen hoog-
leraar Krabbe; 2e door den strijd voor den
„rechtsstaat“, door Stahl aangebonden, voort-
gezet door Gneist en overgenomen door
Buys en vele zijner leerlingen, zich vooral
ontwikkeld in de invoering van de administra-
tieve rechtsspraak, geflankeerd door de z.g.
sociale wetgeving, en ten 3e door de pogin-
gen om door codificatie van internationaal
recht de machtsidee in het volkenrecht te
beperken.

Dit alles neemt echter niet weg het beden-
kelijk karakter dezer rechtsleer, welke in den
Heldelberger hoogleraar Gustav Radbruch
haar meest representatieve figuur heeft, en
in meer of minder bewusten, meer of minder
scherp omlijnden vorm vele aanhangers telt,
o.a. Georg Jellinek, Max Weber, Kantorowicz,
Somlo, die in de waardebeoordeeling der
dingen allen een anderen weg inslaan, omdat
men aan de rechtsregelen zelf de algemeen
bindende kracht ontzegt, ieder op zijn eigen
grondslag zijn eigen leer uitwerkt en deze
stelsels als volkomen gelijkwaardig naast
elkaar stelt.

Men behoeft maar in ons eigen land om
zich heen te zien om op te merken, dat de
zin voor het streven naar absolute weten-
schappelijke waarheid verminderde en het
betrekkelijke, subjectieve element op den voor-
grond kwam. Men vergelijke eens de houding
tegenover de orthodoxie van het oude
modernisme enerzijds en het nieuwere
anderzijds, de synthese-beweging, de weder-
zijdse toenadering-pogingen tusschen ethi-
schen en Gereformeerden onder een jonger
geslacht, de pacificatie op onderwijsgebied
en zooveel meer, en men zal bespreken,
hoeveel er in het verloop van ruim een
kwart eeuw is gewijzigd. Het absolutisme
sluipst zijn scherpe kanten af, het relativisme
zit als verschijnsel van algemeen aard in de
lucht, en de relativistische rechtsphiloso-
phie is van dezen algemeenen trek van het
geestelijk leven van onzen tijd de toepassing
op het speciaal gebied van het recht.

Nu kan niet ontkend worden, dat het relati-
visme op meer dan één punt heilzamen invloed
uitgeoefend heeft — o.m. heeft het gefnuikt
den intellectuelistischen hoogmoed, uitko-
mende ten onzent in de leuze van „het
denkende deel der natie“ — en voorts dat
er in zijn grondstellingen ook een deel waar-
heid schuilt, maar een principieel fout wordt
het genoemd, dat het niet blijft staan bij de
logische-wetenschappelijke onbewijsbaarheid
der fundamentele stellingen, doch daarin
concludeert tot hun objectieve gelijk-gerech-
tigheid, tot de onbestaanbaarheid van objec-
tieve, geldende en een ieder bindende grond-
beginselen. De inconsequentie van dit stand-
punt wordt breedvoerig en met verschillende
voorbeelden aangevoerd.

Zelf houden de relativisten ten slotte dan
ook aan hun theoretische leer niet vast, maar
zoeken zoodra het op de praktijk aankomt
naar een of anderen maatstaf, waaraan objec-
tieve gelding toekomt in het leven, om zoo
vasten grond onder de voeten te krijgen. Zoo
is het positieve resultaat, dat er vaste begin-
selen behoeven ten grondslag te liggen aan
het rechtstelsel, de strijd daarvoor mag geen
oogenblik verflauwen en alleen bij handha-
ving daarvan kunnen gezag en vrijheid, de
onmisbare polen eener geoordeerde samen-
leving, en de ontwikkeling van een gezonde
volkskracht bevorderd worden.

Bij de bespreking van dit referaat op de
vergadering wees de referent ter oetlichting
op het verschil in relativistische strooming van
voor twintig jaar en van nu. Toen wilde men
komen tot algemeen geldende beginselen door
bestudeering naar darwinistische principe. Nu
kwam op een relativistische strooming als
reactie tegen de dogmatistische methode van
het intellectualisme. Onze tijd kenmerkt zich
door een neiging tot soepelheid, zin voor
werkelijkheid, intuïtie, mystiek, levenswarmte.
Wij, Gereformeerden zijn ook een beetje
schuld aan hyper-intellectualisme: vaak is
als principe beschouwd wat slechts puur
werkhypothese was.

Naar aanleiding van een vraag van Dr.
Datema merkte de ref. op, dat de H. S. vaak
heel wat soepeler is dan wij, H. S. en Christen-
dom zijn practisch. Jezus geeft ons in zijn
houding tegenover de overspelige vrouw een
les voor de praktijk, terwijl Hij toch steeds
het monogame huwelijk handhaaft. In ant-
woord aan Dr. H. W. van der Vaart Smit
sprak Prof. Anema over het begrip: vorm
in onderscheiding van inhoud, wees op het

verschil bij Aristoteles en de Neo-Kantiaan
Stammeler. Is de geldende kracht van rechts-
beginselen beperkt door de eigen erkenning
van hen, tot wie zij zich richten, en is de
erkenning niet een verstandelijke daad, maar
een overgave der persoonlijkheid, dan is het
ten slotte weer de wil, die voor de geldende
kracht van het rechtsbeginsel normatief wordt
— dit is het relativisme in het recht. Prof.
W. Geesink wees in een breed filosofisch
betoog op de groote verdiensten van Kant,
die met klem gewozen heeft op het onvoor-
waardelijke plichtsbefel in den mensch, en
die om voor het geloof plaats te maken het
terrein van het weten had beperkt tot de
meet- en weegbare dingen. Prof. A. A. van
Schelven sprak over enkele praktische dingen,
m.n.: de verhouding van principe en toe-
passing daarvan in de praktijk. Wanneer men
zegt — aldus Prof. Anema — dat het beginsel
eenerzijds en de positief-rechtelijke toepassing
anderzijds uit elkaar gehouden moeten worden,
is dan deze onderscheiding alleen logisch of
ook practisch te nemen? Is een beginsel niet
als glas? Duidelijker nog dan bij ons is wat
we zien bij de Socialist in dit opzicht. De
doctrinairen — ook onder ons — proclameeren
maar alle mogelijke principes, en dit is de
gemakkelijkste principieelheid. De vraag van
compromis is een kwestie van taktiek. Vrouwen-
kiesrecht hebben wij niet ingeruild tegen het
Schoolbelang. Algemeen kiesrecht zouden wij
toch met verloop van tijd hebben moeten
aanvaarden. De Overheid mag geen beginselen
geven, maar alleen positief recht. Een be-
ginsel bevat een axiomatische waarde en een
ewig kern. We moeten oppassen om te den-
ken dat we alles met onze logica kunnen
klaarspelen.

Leestafel.

1. Dr. G. Ch. Aalders, *HET LIEDERBOEKSEN
VAN ISRAËLS PELGRIMS*, J. H. Kok, 1920, Kampen.
Onder dezen lang-niet-gekozen titel
heeft Dr. Aalders, die onlangs aan de Vrije
Universiteit het professoraat in de OUD-TESTA-
MENTISCHE EN AMTELJKE VAKKEN aanvaardde,
zestien preeken gebundeld, die hij van October
1919 tot Februari 1920, toen hij nog predikant
te Ermelo was, aldair heeft gehouden.

De titel van dezen bundel is, wijl de stof der
preken ontleend werd aan de psalmen 120-134,
de liederen HAMMARLOTH of „liederen der op-
gangen“, om twee redenen zelfs, lang-niet-geko-
zen.
Deze 15 liederen toch werden en gezongen
„door de vrome pelgrims“, die, zoals Dr. Aalders
in de INLEIDING van de eerste preek herinnert,
„op de groote feesten, driemaal in het jaar, van
uit alle hoeken des lands en zelfs van buiten
de grenzen van Palestina, uit de verstrooiing,
optogen naar Jerusalem“, en deze 15 liederen,
vormen, zoals in de INLEIDING ook staat, een
klein liederboekje op zich zelf, dat in later tijd
bij de verzameling der Psalmen in zijn geheel
daarin opgenomen werd“.

Tot zoover over den titel van dezen preeken-
bundel.
Wat de 16 preeken zelf betreft, — Ps. 127
is in twee preeken behandeld —, kan ik niet
anders zeggen dan, dat het voornaam kansel-
werk is.

Dr. Aalders, die meer bepaaldelijk het O.T.
tot zijn studievak koos, toont zich in de preeken
ook daarin als O.T.-LIEU, dat hij hier en daar
spreekt over den tijd waarin het gedeelte van
den Bijbel waaruit hij preekt, is ontstaan; iets
waarvan te wijzen mij voorkomt, vooral in onze
dagen, geen „goud“ te mogen heeten.

Dat het er niet in ontbreekt aan richtige ver-
taling en verklaring van den oorspronkelijken
tekst, spreekt van zelf.

Kunnen deze preeken alsoo de Schriftkennis
verhelderen en verrijken, zij kunnen bovendien,
in den goeden zin van het woord, „stichten“. Ik
bedoel daarmee, dat zij, zich richtend tot
hoofd, hart en hand van de hoorders, vermogen
optebouwen in geloof.

Het voornaam van dit kanselwerk zit 'm
daarbij ook, om van den verzorgden stijl en de
geschoolde homiletische techniek nog niet eens
te spreken, dat niet alleen, hetgeen ik zou willen
noemen het „sinnige leven“, maar ook wat men
„de praktijk der godsvrucht“ noemt, er in be-
preekt wordt en dit laatste dan bepaaldelijk
aangepast aan onzen tijd.

Naast preeken als die uit Ps. 123, waarin als
hoofdgedachte naar voren is gebracht: „Het
opstend oog dat zich tot God wendt; in eenme-
kenden en een vertrouwden blik“, vindt men
er als die uit Ps. 128, waarvan de hoofdgedachte
vertolkt is in het woord van Paulus: „De god-
zaligheid is een groot gewin en dan ontwikkeld
wordt, dat dit geldt voor den arbeid, het gezins-
leven en het nationale leven.“

Ik kan het verstaan, dat leden der kerk van
ERMELO, zoals AALDERS schrijft, „het in 't licht
geven van deze preeken wenschten“, en de
onderstelling van den nu professor geworden
domin, dat „de lezing er van ook anderen van
niet kan zijn“, dunkt mij een allermintst ge-
waagde.

2. H. J. VAN WIJLEN en J. A. WORTMAN,
Oude en Nieuwe Vrienden. Rijswijk (Z.-H.)
bij H. J. Spruyt.

Beide heeren, die hun sporen op het gebied
van het onderwijs verdiend hebben, brachten in
dit boekje een aantal gedichten uit de Franse,
Duitsche en Engelse Poëzie onderdak. Oude
en nieuwe bekenden van deze twee; vrienden
waarmee ze, bij ondervinding wetend wat men
er aan heeft, ook hun leerlingen op mulo-
en kweekscholen bekend maakten. Bij gemis van
een drietalige bloemlezing of van drie BLOEM-
LEZINGEN elk voor een der drie talen, moest dat
wel door de leerlingen deze gedichten te doen
naschrijven.

Jaren lang is dat zoo gegaan.
Maar op den duur werd het opschrijven of
dicteeren voor den onderwijzer al even lastig
en vervelend als voor de leerlingen het naschrijven.

En zoo zijn de heeren er dan in dit jaar toe
gekomen, door middel van de drukpers het
zichzelf en hun discipelen gemakkelijker en aan-
genamer te maken.

Heel ambtsbroederlijk hopen zij, dat ook
„collega's aan mulo- en kweekscholen het boekje
bruikbaar zullen vinden“.

En dat zal wel.
Maar ook wie, als ik, geen specialist op het
gebied van M. U. L. en Kweekschool-onderwijs
is, zal de keuze niet ongelukkig noemen. Ik
althans vond onder deze gedichten, (VAN WIJLEN
en WORTMAN spreken een beetje kleinerend
van „versjes“) tal van „Oude Vrienden“, die
aangenamen jeugd-herinneringen bij mij wekten, en
ik wil het wel bekeken, er waren, bij het door-
lezen van den bundel, ook van wier bestaan ik
niet wist, maar wier kennisgeving mij reeds bij
deze eerste ontmoeting zoo aangenaam was, dat
ze mij tot nieuwe vrienden zijn geworden.

Ik verwacht van dit boekje dan ook zelfs nog
meer dan zijn Samenstellers er voor hopen.

Gezien „de geestelijke stroomingen van onzen
tijd“ en daaronder dat die waarop o.m. de
Volks-UNIVERSITEIT rust, zie ik, althans op zoo'n
instituut van rechts, dit boekje te avond of
morgen nog eens ingevoerd.

Voor de in hun jeugd, ook doordat zij enkel
maar L. O. ontvingen, misdeelden, maar thans
met het privilege van de 8-urigen werkdag be-
giffenden, is wat 't thuis raken op het gebied
van ideële cultuur door zelf-onderricht, schier
onbegonnen werk. Dezen in de volksklasse al
sterker wordenden drang kan alleen het zoo
noemde instituut bevredigen.

Ook Oude en Nieuwe Vrienden zal daarbij
een gemakkelijk en snel werkend middel zijn,
en de kennis van Franse, Engelse en Duitsche
gedichten zal ongetwijfeld aan het hoog-opdoen
van mooi-zelfvoelen ten goede komen.

3. Dr. M. J. VOORHOEVE, *HYGIENE, Gebruik-
streekt Handboek voor het Huisgezin*. La Rivière
voor Voorhoeve, Zwolle.

Tot de „geestelijke stroomingen van onzen
tijd“ behoort het populariseren van de weten-
schap.

Ook Dr. VOORHOEVE doet daar blijken dit
handboek aan mee.

En hij doet het voortreffelijk.

Op het stuk van *HYGIENE* ofwel „Gezond-
heidsleer“ is voorlichting noch voor den „vierden“,
noch voor den „middel“ en „hooger stand“,
een alles behalve overbodig werk.

De medische kunst richt zich op het gezond-
heid bewaren en krankheid genezen.
De gangbare meening is echter nog steeds,
dat zij alleen voor het laatste dient.

Het gaat er maar al te vaak mee als met 't
roepen van 'n Notaris, waarvan onze HUYGENS
pundichtte: „Ze roepen hem als de nood daar is“.

Tegen het, door verwaarloozing van de meest
noodige regelen om gezond te blijven, kan dit,
door een vakman voor leken geschreven hand-
boek, dienst doen.

Dr. VOORHOEVE schrijft: „Het gehele geheim
van de kunst, het leven te verlengen, bestaat
daarin, het niet door een verkeerde leefwijze te
verkeren“.

Zoo is het maar.

En voorkomen is beter dan genezen.

Ik acht het dan ook niet minder dan een der
plichten van den huisvader, zich dit handboek
aanschaffen en ten behoeve van zijn gezin en
zichzelf te gebruiken.

4. Dr. H. HOPPEL, *HET MENSCHLIJK
LICHAAM, EEN SPRAKE GODS*, J. H. Kok, Kampen.

Dit werkje van den Zwitserschen geneesheer
is door den Geneesheer-Directeur van „Loren-
oord“ te Ermelo, Dr. A. Dupont, vertaald.

Het is deels medisch of wil men physiologisch,
deels theologisch.

De Vertaler karakteriseert het aldus: „Het
voert het pleit voor het doelmatige in de schepping
en het wijst aan dat alles in de natuur heenwijst
naar Een, die dat alles uitgedacht en gemaakt
heeft. Het is met name het materialisme met
zijn evolutie-leer, dat steeds het doelmatige in
de schepping heeft ontkennd en alles heeft willen
verklaren door fysieke en chemische wetten.
Wie onbevooordeeld waarnemt, kan niet ont-
kennen, dat Gods hand in ons lichaam, in onze
verrichtingen, in gansch het heelal nog steeds
werkzaam is.“

Dr. DUPONT deed met de vertaling van dit
boekje een goed werk. Het kan ook ten onzent
een kennis van het eigen lichaam verhelderen,
en voor de Christelijke wereldbeschouwing win-
nen of in die beschouwing sterken.

Mag ik ook nu weer aan H. H. Uitgevers
veroecken, gedurende de maanden Juli en
AUGUSTUS, tijdschriften en boeken ter bespre-
king in De HERAUT, niet aan mijn adres, maar
aan dat van de STANDAARD te zenden. G.

Uit de Pers.

Gelijk onze lezers zullen weten, is Dr. de Moor
uit Amsterdam naar Utrecht beroepen. Een
zeer ongewoon beroep, omdat het dusver regel
was dat wie in A. staat, in A. blijft.

In het Noord-Holl. Kerkblad schrijft Da. C.
Lindeboom dan ook zeer terecht:

De kerk van Utrecht heeft in de vorige week
een roeping uitgebracht op Dr. J. C. de Moor.
Zich zelf ligt er in het feit, dat een dienaar des
Woords in een ander deel van den wijngaard des
Heeren wordt begeerd, niets buitengewoons. Aller-
minst in dezen tijd, nu het aantal vacatures met
den dag schijnt te verminderen. Maar het speciale
geval, waarbij onze mederedacteur zoo nauw is be-
trokken, achten we belangrijk genoeg, om er enkele
regelen aan te wijzen.

Dat een predikant van Amsterdam naar elders
wordt beroepen is reeds een hooge zeldzaamheid.
Vergissen we ons niet, dan kwam dit in ruim
tweintig jaren niet voor. In onze kerken schijnt
de overtuiging algemeen, dat wie in de hoofdstad
des rijk het heilig dienstwerk aanvaardde, daar
begeert te blijven tot aan het einde zijner dagen.
De dienaar van Amsterdam konden er tot duizert
vrij zeker van zijn, te midden van hun veelver-
wachten arbeid niet te worden opgeschrikt door de
roeping: „kom over en help ons“. En de ge-
meente van Amsterdam dacht zelfs niet aan de
mogelijkheid, hare dienaar aan andere kerken te
moeten afstaan.

Thans komt het beroep van Utrecht dien zoeten
droom op eenmaal verstoren. De gemeente, die
haren predikant hartelijk lief heeft en hem zeer
noode zou zien heen gaan, doorleefde dagen van
onrust en spanning, zij het ook niet in die mate
als de beroepene zelf, die zich voor een uiterst
moeilijke beslissing geplaatst ziet. De kerk van
Utrecht verkeert in bijzonder nood. Reeds meer
dan een jaar duurt de vacature-Klaarhamer, en
thans werd de oudste harer dienaar door den
Heere beoost met een krankheid, die het eerste
doel vreezen. Daartegenover staat echter, dat de
toestand van de kerk te Amsterdam niet minder
kritiek is. Naar den mensch gesproken kan zij
onder de tegenwoordige omstandigheden haren
jongsten dienaar niet missen. Niet minder dan vier
harer predikanten zijn vanwege ongesteldheid buiten
dienst. Zoo de vijfde ons thans gaan verlaten?
Natuurlijk — wat 's Heeren wet zijn zal, weten
wij niet, maar we kunnen het ons moeilijk voor-
stellen.

De wensch is hier misschien de vader der ge-
dachte. Om onderscheidene redenen hopen wij,
dat de Heere onzen ambtgenoot vrijheid geve, de
roeping van Utrecht af te wijzen. Ook ter wille
van ons blad. Dank zij vooral de leiding, door hem
gegeven, mag het zich thans verheugen in krach-
tigen bloei; het aantal abonnees gaat voortuit
van week tot week. Wij zijn er zeker van, dat
onze lezers — en met hen schrijver dezes, die niet
dan van aangename samenwerking kan spreken —
het zouden voelen als een groot gemis, indien ver-
tek uit de provincie Dr. de Moor er toe nopen
moest dezen persarbeid te staken.

Is dit niet juist? En mag niet gehoopt dat
Dr. de Moor in de hoofdstad blijven zal?

Ziehier een niet overbodige critiek, door Dr.
de Moor in zijn blad geplaatst:

Toen voor eenigen tijd ons verzocht werd, in
dit blad ons oordeel te zeggen over de vraag, in
hoeverre het blad *Het Ziekt* van Joh. de Heer
voor leden der Gereformeerde kerk aanbevelens-

waardig was, hebben we als ons oordeel uitgespro-
ken, dat dezen beten deden door het niet te lezen,
al wisten we sommige dingen in *Het Ziekt*
te waardeeren. Het bleek ons later, dat vele kerk-
bode-redacteurs en ook de Amerikaansche professor
Beets dit oordeel juist achtten.

We hebben de onchristelijke aanvallen, welke
de heer De Heer sinds op ons deed, onbeantwoord
gelaten en zullen op wat ons nog verder te wachten
staat eveneens zwijgen. Echter willen we niet na-
laten deze correspondentie uit het laatste nummer
onzen lezers voor te leggen:

7. te A. Het is helaas maar al te waar, dat de
Geref. Kerk, die, als nog vasthoudend aan het
Woord van God, de eerst aangewezen was de
tegenwoordige waarheid luide te verkondigen, zich
verliest in allerlei haarkloverijen en vormelijke
buitensissigheden. Men onthoudt aan de schare de
heerlijke waarheid van de toekomst des Heeren en
gaat voort in het eigengerechtig verketteren van
alles wat niet precies denkt als zij. En terwijl men
van den kansel Rome bestrijdt, moedigt men op
den politieke katheder een samengaan met Rome
aan. Maar ... gelukkig zijn niet allen zoo, dat
bewijzen uite en vele andere brieven van Geref. zijde.

Hadden we het zoo ver mis, toen we zeiden,
dat dit blad niet geschikt was voor leden der
Gereformeerde Kerk? Of komt hier de aanspraak
aardig uit de mouw? De Gereformeerde kerkeraden,
die volgens den heer De Heer zijn blad verspreiden,
mogen zich bovenstaand oordeel van den redacteur
van *Het Ziekt* voor gereg houden!

Zulk geschrift als hier terecht bestreden wordt,
wordt, doet schade aan het gezonde leven van
onze Kerken.

Voor Kinderen.

IN VREEMDE HAVEN.

VII.

Op zee.

Veertien dagen na de gebeurtenissen pas ver-
meld, bevond Hendrik Crul zich reeds in volle
zee, op een schip, dat allerlei handelswaren zou
brengen naar West-Indië.

Hoe dit nu alles in zijn werk gegaan was,
willen we even zien.

Na het ongeluk den kapitein overkomen had-
den de reeders beraadslaagd wat te doen. Gelijk
spoedig bleek, zou het wel weken duren eer de
zieke genoegzaam hersteld was om zijn gewone
werk te hervatten. Daarop kon echter het schip
niet wachten, wijl alles reeds te voren bepaald
was. Zoo werd dan besloten dat men varen zou,
maar onder een anderen kapitein die nog geen
reis aanvaard had. Wie 't was wist niemand uit
de omgeving.

Ook Hendrik niet. Evenmin wist hij hoe het
nu gaan zou. Misschien zou de nieuwe kapitein
hem willen meenemen, maar mogelijk ook niet.
En daarbij was dit zeker dat hij nu niet vast kon
rekenen op een man die, als kapitein Klaver,
zijn vriend was. Maar wat te doen? Er was
voor alles met zijn vertrek gerekend; nu weer
te blijven ging moeilijk. En bovendien zou hij
dan boer moeten worden, wat hem alles behalve
aantrok.

Den doornal gaven de diakens. Toen zij zeiden:
„Zoo was er afgesproken, en daarom moet het,
als 't kan, nu ook bij blijven. De nieuwe kapitein
maakte ook geen berwaar, Hendrik als
scheepjongen mee te nemen, mits hij trouw
zijn plicht deed, en wel begreep „dat hij niet
voor zijn genoeg alleen uit was“. Geen aan-
lokkelijk vooruitzicht zeker, maar Hendrik was
in den laatsten tijd aan veel droevigs ge-
wend en nam het alzo op.

Op den bepaalden dag nam hij hartelijk
afcheid van zijn trouwen verzorger, boer Klaver
en diens broer den zeeman, gelijk van de huis-
vrouw, van Kris en de twee andere neven.
Wat den kapitein betreft, die was door 's Heeren
goedheid weer bijna hersteld, maar nog te
zwak om veel werk, laat staan om de zorg voor
een schip op zich te nemen.

„En nu jongen“, sprak de baas, „ga in vrede.
Het spijt ons allen dat ge heengaat, en ik hoop
dat het ook u spijt ons te verlaten. Maar ver-
laat u op den Heere, die 't wel kan en zal maken
als wij op Hem vertrouwen. Een Bijbel heb ik
in uw kist gelegd; lees dien trouw elken dag,
en laat Gods Woord een lamp voor uw voet
en een licht op uw pad zijn. Oatmoet ge slechte
mensen ga dan niet met hen. Bedenk wat
geschreven staat. „Kwade samensprekingen be-
derven goede zeden.“ Onthoudt het versje dat
ik indertijd van mijn grootvader kreeg, toen ik
zoo oud was als gij nu.

Hier is het. Maar laat het mij eerst nog eens
voorlezen.“

De levensreis.

Vriend, die het leven innegaat,
Merk wel op deren wijzen raad:
Het leven is een wandelreis,
Een dwaalpoel waar één wint de prijs,
Een dwaalreis in een verre streek
Daarin niet elk het wonder leek,
Maar toch wie met den Heere gaat
Vindt altoos hulp en steun en raad.

Van boezen is de wereld vol,
Zoo menig speelt een slechte rol,
Houdt gij u aan des Heeren Woord
Dat brengt een eeuwig welzijn voort.
Wie niet den Heer de reis aanvaardt
Wist dat het eind hem vreegde baart,
Een vreugd die lieflijk 't hart verblijdt
En duren zal in eeuwigheid.

„Ziedaar jongen“, sprak baas Klaver terwijl
hij Hendrik het geschrift overreikte. Ik kan
niet dichten gelijk mijn grootvader, maar meen
het toch even goed als hij.“

En nu begon voor onzen Hendrik de reis.
Zijn koffer was al vooruit naar het schip ge-
zonden. In den omnibus, die hem naar de laatste
stad zou brengen trof hij geen gezelschap aan
waarmee veel te praten viel. Hij kon dus
aan zijn gedachten den vrijen loop laten. Wat
wachtte hem? Wel ging hij de reis doen, maar
niet onder geleide en bescherming van den
vriendelijken kapitein. Hij die nu schipper was
zou misschien een harde meester zijn, in elk
geval voor eerst geen vriend. En hoe zouden de
anderen wezen?

Zoo peinsde hij tot de stem van den conduc-
teur hem weer deed begrijpen, dat hij op reis
was en uit moest stappen. Nauwelijks had hij
dit gedaan, of een man wiens kleeding den zee-
man aanduidde schoot op hem toe, en zei kort
en onvriendelijk:

„Ben jij misschien de jongen die op de „Zee-
meuw“ komt om naar de West te gaan?“

Hendrik antwoordde toestemmend.

„Dan gaan wij eerst ontbijten“, ging de man
voort. Hendrik, al had hij reeds ontbeten, sloeg
het voorstel niet af, en weldra zaten beiden aan
een stevig ontbijt in een herberg. Maar er werd
veel meer gegeten dan gesproken. Hendrik had
allerlei vragen waar hij echter niet mee voor
den dag dorst komen, wijl zijn reisgezel botweg

zweeg en alleen aan eten scheen te denken.
Daarbij zag de man zijn jeugdigen reisgenoot
telkens aan als wilde hij zeggen: Wat kom jij,
landrot, toch bij ons doen.

Spoedig werd de tocht hervat. Hendriks reis-
genoot bleef even woordkarig als te voren.
Slechts eenmaal wendde hij zich tot den jonge-
ling die niets vragen durfde, en zei:

„Hebt je al meer gevaren? Ben je al eens
op een schip geweest?“

„Neen, nooit“.